

Nr 124.

Av herr **Branting**, om uppsägning av konventionen för lösande av konflikter mellan lagar och jurisdiktioner i fråga om äktenskapsskillnad och hemskillnad m. m.

Den 1 juni 1904 deponerade Sverige i Haag sitt ratifikationsinstrument beträffande den därstädes den 12 juni 1902 avslutade konventionen för lösande av konflikter mellan lagar och jurisdiktioner i fråga om äktenskapsskillnad och hemskillnad (Svensk författningssamling år 1904 nr 27 sid. 10). Genom att vara fördragsslutande part i denna konvention har Sverige förbundit sig att i sin lagstiftning hava bland andra den bestämmelsen, att utländska undersåtar icke må här i riket beviljas äktenskapsskillnad eller hemskillnad, med mindre lagen i den stat, makarna tillhöra, över huvud medgiver dylik skillnad samt orsak till skillnad är för handen enligt sagda lag. Ävenledes skall den bestämmelsen gälla, att fråga, som angår äktenskapsskillnad eller hemskillnad mellan makar, vilka äro undersåtar i olika stater, skall bedömas såsom om bägge makarna vore undersåtar i den stat, de sist gemensamt tillhört, eller om de ej hava tillhört samma stat, i den stat mannen tillhör. Bestämmelser av nämnda innehåll ingå också i gällande svensk lag i ämnet, nämligen lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmyndarskap (3 kap. 2 § samt 6 kap. 2 §).

Förutom för Sverige gäller konventionen, enligt uppgifter från vederbörligt håll, för närvarande för Tyskland, Ungern, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Portugal och Rumänien. Den har tidigare gällt även för Belgien, Frankrike och Schweiz, vilka dock sedermera ansett sig böra uppsäga densamma; sådan uppsägning skedde senast år 1928 av Schweiz. England har icke varit med om konventionen, icke heller Norge, Danmark eller Finland.

Enligt bestämmelsen i konventionen skall densamma gälla i fem år, räknat från den dag, då ratifikationerna deponerats (d. v. s. den 1 juni 1904) och skall anses förnyad för fem år i sänder, därest icke uppsägning sker. Uppsägning skall ske minst sex månader före utgången av dylik period. Nu löpande period räcker alltså till den 1 juni 1934 och sker icke uppsägning av konventionen från svensk sida före den 1 december 1933, är alltså Sverige genom sitt folkrättsliga åtagande förhindrat att åtminstone under nästa femårsperiod — till 1 juni 1939 — vidtaga någon ändring i de nyss anförda bestämmelserna.

De ovannämnda konventions- och lagbestämmelserna kunna leda till

för en modernare uppfattning högst obilliga följder, och dessa olägenheter hava än ytterligare skärpts genom den utveckling på medborgarskapsrättens område, som ägt rum efter sedan Sverige biträtt konventionen ifråga. Enligt nu gällande lag kan svensk kvinna, gift med utländsk man, i en helt annan omfattning än förut förbliva svensk medborgare. Såsom ingalunda konstruerade, utan i praktiken ej så sällan förekommande exempel på vart den nu gällande lagen leder kan tagas: En svenska gifter sig med en i Sverige bosatt italienare och makarna bo i Sverige. Genom vår nya medborgarskapslag av år 1924 behåller hustrun sitt svenska medborgarskap. Mannen bryter äktenskapet med hor. Hustrun önskar äktenskapsskillnad. Då i detta fall *italiensk lag* blir avgörande för äktenskapsskillnadsmålet och denna lag icke i något fall medger äktenskapsskillnad, kan alltså ifrågavarande svenska undersåte icke under några förhållanden erhålla skillnad. Det är sant, att denna konsekvens stod klart för lagstiftarna år 1904, att alltså genom de då införda, av konventionens biträdande betingade bestämmelserna ett äktenskap mellan en svenska och en italienare komme att icke kunna upplösas av svensk domstol. Men en dylik konsekvens måste numera, genom den utveckling, som skett, och särskilt sedan svensk kvinna, som gifter sig med utlänning, kan behålla sitt svenska medborgarskap, ofta komma att framstå som direkt stötande för svensk rättsuppfattning. Såsom ett annat exempel från praktiken må nämnas, att svensk kvinna här gifter sig med engelsman, att mannen, som är arbetslös, efter någon tid lämnar hustrun, som här har statsanställning, och att på detta sätt äktenskapet omsider de facto upplöses. Enligt engelsk lag, som i detta fall skall tillämpas, kan äktenskapet blott upplösas på grund av horsbrott, och än mer, äktenskapsskillnadsmålet kan, enligt i 1904 års omförmälda lag gällande forumsregler, blott upptagas till behandling i England. Hustrun kan i detta fall icke under några förhållanden erhålla äktenskapsskillnad annat än efter en process i England, där ena parten skall föra talan mot den andra för uppenbart äktenskapsbrott. Vägrar mannen, eller hustrun, att delta i en dylik skandalös komedi, blir »äktenskapet» bestående, och hustrun kan icke ingå nytt äktenskap. Vissa förmögenhetsrättsliga konsekvenser äro också att räkna med.

När schweiziska regeringen den 28 november 1928 uppsade konventionen anförde densamma bl. a. följande: »Det strider mot den i Schweiz gällande rättsuppfattningen, att en schweiziska icke skall kunna erhålla äktenskapsskillnad av den anledning, att hon gift sig med en medborgare i en sådan fördragsslutande stat, som icke medger äktenskapsskillnad. Härvid är i de flesta fall fråga om schweiziskor, som gift sig med i Schweiz bosatta utlänningar och som aldrig varit bosatta i mannens hemland, ett land med vilket de icke haft annan förbindelse än den, som härleder sig från det äktenskapliga bandet, ett band som fått en så all-

varlig knäck, att det gjorts till föremål för ett hemskillnadsbeslut.» Detta gäller helt visst i lika grad för Sverige.

Starka skäl synas sålunda föreligga för en revision av den nämnda lagen den 12 juli 1904, en revision, som synes även böra omfatta de i dess 3 kap. 1 § meddelade bestämmelserna om svensk domstols kompetens att upptaga mål om hemskillnad och äktenskapsskillnad mellan utländska undersåtar, enär dessa bestämmelser många gånger torde lett till obilliga resultat. Men en revision kan, som framhållits, icke gärna ske, så länge Sverige är bundet av konventionen. Visserligen står den möjligheten öppen att utan uppsägning av konventionen införa sådana bestämmelser i 1904 års lag, att där stadgade regler blott bliva gällande för de fall, där mannen är medborgare i stat, som anslutit sig till konventionen. För de fall återigen, där mannen tillhör stat, som icke godkänt konventionen, skulle gälla vanliga svenska bestämmelser beträffande villkor för erhållande av hemskillnad och äktenskapsskillnad samt ifråga om forum. Härmed skulle väl i vissa fall rättelse vinnas. Kvarstå skulle dock exempelvis den av italiensk lag härflytande omöjligheten för svensk kvinna, gift med italiensk medborgare, att någonsin erhålla äktenskapsskillnad, oaktat hon måhända förblivit svensk medborgare och aldrig ens varit i Italien. I övrigt skulle den antydda utvägen att stadga olika bestämmelser för olika lands medborgare avsevärt komplicera nu ifrågasvarande bestämmelser för reglerande av äktenskapsrätten vid fall av s. k. blandade äktenskap.

Under åberopande av det anförda får jag därför hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville *dels* före den 1 december 1933 uppsäga konventionen den 12 juni 1902 för lösande av konflikter mellan lagar och jurisdiktioner i fråga om äktenskapsskillnad och hemskillnad, *dels ock* i samband därmed verkställa utredning av frågan om revision av lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmyndarskap.

Stockholm den 21 januari 1933.

Georg Branting.

